

УДК 37.035:371.13

Г. Ф. МОСКАЛИК^{1*}, М. О. БУЛАХ^{2*}^{1*}Кременчуцький національний університет імені М. Остроградського (Кременчук), ел. пошта 380672712416@yandex.ua, ORCID 0000-0002-2137-5384^{2*}Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна (Дніпро), ел. пошта bulah_marina@mail.ru, ORCID 0000-0003-4264-2303

ГЕНДЕРНІ КОНФЛІКТИ СТУДЕНТІВ

Актуальність роботи. Студентському віку притаманні найбільш сприятливі умови для психологічного, біологічного і соціального розвитку, проте, існують причини, з яких такі природні переваги над іншими соціальними групами можуть бути повністю або частково знівельовані. Однією з них є наявність у життєдіяльності студента конфліктів, особливу групу, серед яких, складають гендерні. Причини виникнення гендерних конфліктів в окремих соціальних групах та стратегії їх вирішення є недостатньо дослідженими та потребують подальшого вивчення і, тому є актуальними. **Метою** статті є дослідження причин виникнення гендерних конфліктів студентів, як окремої соціальної групи, та розробка заходів із їх вирішення і попередження. **Методологія.** Дослідження, проведені в роботі ґрунтуються на аналізі та узагальненні причин виникнення гендерних конфліктів студентів, визначені основних джерел інформації, що формують свідомість дітей та підлітків, а також впливають на їх відношення до гендерної рівності. **Наукова новизна.** Природа гендерних конфліктів достатньо ефективно досліджується протягом тривалого часу. Проте, сфера досліджень обмежена найбільш чисельними соціальними групами, такими як сім'я, трудовий колектив, політичні та громадські організації, тощо. Будучи динамічним і соціально-демографічним формуванням, студентство виконує в суспільстві важливу функцію – приймає безпосередню участь у перетворенні всіх сфер життєдіяльності соціуму. На основі проведеного дослідження об'єктивних умов соціального середовища з певними моделями соціалізації, які формують свідомість студентів з раннього дитинства вперше запропоновано трьохкомпонентну систему впливу, яка направлена на подолання гендерної нерівності та попередження гендерних конфліктів студентів. При цьому, взаємодія компонентів системи дозволить мінімізувати індекс гендерної нерівності нашої країни. **Висновки.** На основі проведеного дослідження, автори дійшли висновку, що сферою виникнення гендерних конфліктів студентів може стати будь-яка частина їх життєдіяльності: від обрання напряму професійної підготовки та навчального процесу до облаштування побутових умов. Основною причиною гендерних конфліктів студентів є гендерна нерівність, що формується у їх свідомості. Допоки в нашому суспільстві існують гендерні стереотипи, що впливають на формування свідомості людей з дитинства, та пропагуються усіма доступними джерелами інформації, таке явище, як гендерна нерівність, не можна вважати подоланим.

Ключові слова: гендерна нерівність; студенти; гендерний конфлікт; стратегія поведінки; гендерний стереотип

Актуальність теми дослідження

Протягом тривалого часу розвитку людства майже для всіх цивілізацій було характерним домінуюче положення чоловіка та другорядне – жінки. Після розпаду СРСР, на тлі економічного та соціального занепаду країн пострадянського простору та різкого зниження рівня життя їх населення, активність жіночої діяльності у публічній сфері значно зросла. В умовах переходу до ринкової економіки, підвищення трудової та соціальної активності жінок призвело до збільшення їх мобільності. Крім цього, з прийняттям Ос-

новного закону держави, Україна забезпечила рівність прав жінки і чоловіка на участь у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти, професійній підготовці та інших сферах діяльності [8].

Проте, незважаючи на гарантовану державою рівність прав усіх громадян, існування гендерної нерівності в нашій країні є незаперечним фактом. Так, у 2015 році Україна зайняла 55-те місце серед 188 країн світу за індексом гендерної нерівності (ГІ), розділивши його з Уругваєм. При цьому, попередні шаблі рейтингу зайняли такі країни: Саудівська Аравія – 50 місце, Албанія –

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ

51, Російська Федерація – 52, Монголія – 53 та Ємен – 54 [14].

Прямим наслідком існування гендерної нерівності є гендерні конфлікти, що виникають практично у всіх сферах людських відносин: родинних стосунках, трудовій та політичній діяльності, студентському житті молоді. Проте, необхідно розуміти, що окрім прямих наслідків будь-якого явища існують і побічні, які в даному випадку знаходять своє відображення в уповільненні розвитку людини. Так, у 2015 році Україна займала 84 місце серед 188 країн за індексом людського розвитку (HDI), який склав 0,743, розділивши це місце з Вірменією. Необхідно зазначити, що Албанія, Ліван, Мексика, Азербайджан, Бразилія та Алжир мають значно вищі показники HDI [13].

Неодмінною ознакою демократизації суспільства є гендерна рівність. Але в українському суспільстві, незважаючи на всі останні трансформації в бік його демократизації продовжують існувати гендерні стереотипи, найяскравішим доказом чого є співвідношення жінок і чоловіків у структурах влади. Наприклад, частка жінок у парламенті України у 2015 році склала 12,1%, тоді як у Швеції даний показник склав 43,6%, у Бельгії – 42,4%, Фінляндії 41,5%, Іспанії – 38,0%, Німеччині – 36,9% [14].

У зарубіжній психології проблема конфліктів знайшла своє відображення в роботах представників різних наукових підходів: психоаналітичного (З. Фрейд, К. Юнг та А. Адлер); соціотропного (У. Мак-Дугалл); етологічного (К. Лоренц); теорії групової динаміки (К. Левін, Д. Креч); фрустраційно-агресивного (Д. Доллард, Н. Міллер); поведінкового (А. Басс); соціометричного (Дж. Морено); когнітивного (Ф. Хайдер, Т. Ньюком). Проблеми конфліктних взаємодій та шляхи їх вирішення знайшли своє відображення у роботах: А.Я. Анцупова, Н.В. Гришиної, А.І. Донцова, А.А. Єршова, Д. Боулдинга, Р. Дарендорфа, М. Дейч, Л. Козер, та ін. Над визначенням особливостей впливу гендерної нерівності на виникнення конфліктів працювали: З. де Бовуар, Ш. Ортнер, Р. Рабин, А. Річ, Р. Уигер та ін. Проте, причини виникнення гендерних конфліктів в окремих соціальних групах та стратегії їх вирішення є недостатньо дослідженими та потребують подальшого вивчення.

Мета дослідження

Метою роботи є дослідження причин виникнення гендерних конфліктів студентів, як окре-

мої соціальної групи, та розробка заходів із їх вирішення і попередження.

Виклад основного матеріалу

Гендерний конфлікт, що тлумачиться як «негативна взаємодія, в основі якої лежить несумісність гендерних цінностей, ролей, інтересів, що приводить до боротьби за збереження або зміну своєї пропозиції» [10], є звичним явищем для процесу, учасники якого взаємодіють для досягнення єдиного результату. Інше визначення трактує гендерний конфлікт як «міжособистісний, викликаний потребою у перерозподілі традиційних чоловічих і жіночих ролей, реалізований в сімейній і професійній сферах» [11].

Розглядаючи таке явище, як гендерні конфлікти студентів необхідно відмітити, що студентство було виділено в окрему вікову та соціально-психологічну групу у 1960-х роках Б.Г. Ананьєвим. На його думку [1], студентський вік – це важливий період для розвитку основних соціогенних потенцій людини. В життєдіяльності даної групи можна виділити спільні та відмінні риси.

Фактором, що об'єднує цю вікову групу є наявність загального виду діяльності, тобто навчання, спрямованого на отримання спеціальної освіти, єдність цілей та мотивів, переважно однаковий освітній рівень. Відмінними рисами даної категорії є: характер праці, що полягає у систематичному засвоєнні та оволодінні новими знаннями, діями та способами навчальної діяльності, а також у самостійному здобуванні знань; належність до великої соціальної групи – молоді – в якості її передової та численної частини [5].

Студентський вік (17-23 роки) охоплює і пізньодитячий, юнацький період, і частину дорослого етапу в розвитку і становленні людини. Особливістю психічного розвитку індивіда у юнацькому віці є активне входження у доросле життя на тлі здійснення особистісного та професійного виборів. Кризи і суперечності юнацького віку в поєднанні з високим інтелектуальним навантаженням та інтенсивним студентським життям часто призводять до підвищення рівня особистісної тривожності, емоційності, пристрастності й образливості. Неуспішність у таких важливих сферах життєдіяльності, як навчальна й особистісна, негативним чином впливає на самооцінку особистості, підвищує її конфліктність і призводить до виникнення конфліктів різних типів та на різних рівнях.

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ

Аналіз літератури [3, 4, 6, 7] вказує на існування великої кількості наукових підходів, як до визначення поняття гендерного конфлікту, так і до причин його виникнення. Проте, майже всі науковці досягли однотайності щодо визначення основної причини конфліктів цього типу – гендерної нерівності.

На перший погляд, основною передумовою існування гендерної нерівності є умови, створені державою для забезпечення усіх сфер життєдіяльності її громадян. Проте, на думку психологів [7], причина гендерної нерівності криється у свідомості, яка формує нашу реальність і усі прояви буття.

Гендерні конфлікти студентів можна розглядати на трьох рівнях. На макрорівні, вони представляють собою боротьбу студентів, як соціальної групи за реалізацію власних цілей і за дотриманням наданих їм прав. На рівні міжособистісних відносин гендерні конфлікти студентів найбільш поширені під час навчального процесу. Третю групу складають внутрішньо особистісні конфлікти студентів, які являють собою внутрішній стан індивіда, що роздирається суперечливими уявленнями, мотивами, моделями поведінки. Саме цей вид гендерних конфліктів студентів є найбільш деструктивним, оскільки важко піддається управлінню.

Визначивши гендерну нерівність, що закладена у свідомості індивіда, як першопричину виникнення конфліктів між студентами чоловічої і жіночої статі, необхідно розглянути гендерні стереотипи, які існують у нашому суспільстві та впливають на формування свідомості людей з дитинства.

Найбільш яскравим прикладом такого гендерного стереотипу можна вважати розподіл професій на «чоловічі» та «жіночі». Так, обираючи професію, виконання обов'язків якої не характерне для тієї чи іншої статі, молода особа неминуче вступає в конфліктну ситуацію. Саме тому, навчання хлопчика на факультеті «Дошкільне виховання» зустрічається дуже рідко. До основних причин такого явища можна віднести бажання студентів чоловічої статі відповідати гендерним очікуванням, які посилюються наявністю нормативного та інформативного тиску. При цьому, нормативний тиск характеризується існуванням в суспільстві неписаних правил щодо поведінки певної статі, у даному випадку виконання робіт з дошкільного виховання дітей особами жіночої статі та підтвердження таких правил

статистичними показниками, що свідчать про працевлаштування на роботу в дошкільні навчальні заклади, переважно жінок. Інформативний тиск викликаний тим, що кожна людина у своїй діяльності спирається на суспільну думку. У цьому випадку переважна більшість юнаків не можуть обрати професію вихователя побоюючись упередженого ставлення з боку суспільства або висміювання родичами чи друзями. Таким чином, суспільство не надає можливості повною мірою реалізувати потенціал індивідам залежно від їх інтересу [3, 4].

Ще складніше виглядає ситуація, коли дівчата роблять свій професійний вибір на користь технічних спеціальностей. Існування гендерного стереотипу про те, що хлопцям притаманна властивість кращого освоєння технічних засобів та застосування технічних рішень стає чинником конфліктів студентів.

Дійсно, студенти технічних навчальних закладів жіночої статі часто відчують труднощі з освоєнням навчального матеріалу та практичним його застосуванням, на тлі яких, нерідко, стикаються зі скептичним ставленням до своїх розумових здібностей викладачів, однокурсників та навіть самих себе. Проте, необхідно зазначити, що така властивість, яка притаманна студентам чоловічої статі, не є природною, а є безпосереднім наслідком виховання з дитинства, в процесі якого, не останню роль, відіграють дитячі іграшки.

Як і багато років тому, в сучасному суспільстві розподіляються категорії іграшок, які можна придбати чи подарувати дитині, в залежності від її статі. Так, основною категорією іграшок для дівчаток безперечно являються ляльки. З давніх часів, забавляючи дівчаток ляльками, батьки намагалися розвивати в них інстинкт материнства. До того ж, дівчатка часто залучалися до виховання молодших сестер та братів, що призводило до раннього дорослішання та готовності створювати свою сім'ю. В той же час, категорію іграшок, характерних для розвитку дітей чоловічої статі складають, як правило, конструктори, машини та інші механічні засоби. Постійні забави з такими іграшками розвивають інтерес хлопчиків до складних систем та механізмів. В сім'ї, яка має у власності автомобіль, хлопчики досить рано залучаються батьком до його обслуговування та керування ним. Тоді як дівчинка частіше залучається матір'ю до виконання побутової хатньої роботи. Саме з цієї причини, студентам чоловічої

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ

статі значно простіше здобувати знання з технічних спеціальностей та виступати більш активними учасниками навчального процесу.

Такі особливості виховання дітей, по-перше, формують в їх свідомості чіткий розподіл побутових робіт на категорії «чоловічі» та «жіночі»; по-друге, в деякій мірі формують підґрунтя для їх професійного вибору та, заздалегідь, визначають успішність реалізації особи в межах обраного напрямку.

Крім зазначеного гендерного стереотипу, що формує свідомість майбутніх студентів в процесі батьківського виховання, немало роль відіграють ті, що пропагуються сучасним медіа простором. Зокрема, засобами масової інформації створені та систематично підтримуються стереотипи щодо зовнішнього вигляду, професійних характеристик, соціального та фінансового статусу сучасних чоловіка та жінки. Так, стосовно осіб чоловічої статі існує стереотип так званого «мачо» – чоловіка, що має ідеальний зовнішній вигляд, фізично розвинене та загартоване тіло. Що ж до жінок, то це «жінка-лялька» – образ молодої особи, яка має помірну вагу, привабливу зовнішність та не високо розвинені інтелектуальні здібності. Таким чином, жінка постає «предметом» без здатності мислити, говорити, відчувати, діяти, тобто бути іграшкою в руках чоловіка.

Крім цього, чоловікам, частіше всього, приписують властивості успішного кар'єриста, тоді як жінка відповідає стереотипу «жінки-матері». У більшості випадків, медіа простір створює образ чоловіка «завсідника чоловічих компаній», який має велику галасливу компанію друзів і часто спілкується з ними після роботи. В той же час жінка – «працівниця» – спокійна, працелюбна, освічена й покірна, завжди – підпорядковується дорученням вищого керівництва. Відхилення від цього жіночого стереотипу, якщо і знаходять своє місце в інформаційному просторі, то їх сприйняття не має високої ефективності. Причиною такого явища є негативний відтінок накладений на ці образи. Наприклад, «жінки-політики» та «жінки-активістки» характеризуються як особи, наділені сильним характером, вольовими якостями, агресивністю, цілеспрямованістю, грубістю та озлобленістю на чоловіків. Пропагований стереотип «чоловіка-гаманця» вкорінює, перш за все, у жіночу свідомість, а пізніше, і у чоловічу, думку, що чоловік може бути лише об'єктом споживацьких потреб представниць жіночої статі [9].

Приведений перелік чоловічих та жіночих стереотипів є далеко неповним. Проте, які б характеристики не були покладені в їх основу, якщо студент не відповідає їм, то в нього виникає думка про свою недосконалість, невідповідність «стандартам» і як наслідок спостерігається внутрішньо особистісний конфлікт. В той же час, співставлення рис притаманних певній статі з характеристиками нав'язаними стереотипами, що здійснюється протилежною статтю та виявлення розбіжностей і невідповідності призводить до міжособистісних конфліктів на гендерній основі.

Для розв'язання гендерних конфліктів студентів досить часто використовують загальні стратегії поведінки:

- суперництво (конкуренція) – це стратегія відкритої боротьби студентів за свої інтереси, що виявляється в нав'язуванні іншій стороні власної точки зору;
- співробітництво – це стратегія спрямована на пошук рішення, що задовольняє інтереси всіх сторін;
- компроміс – це стратегія врегулювання суперечок через взаємні поступки;
- суть стратегії ухилення полягає у прагненні вийти з конфліктної ситуації, не вирішуючи її, не поступаючись своїм, але і не наполягаючи на своєму;
- пристосування – це стратегія згладжування протиріч за рахунок власних інтересів. Студент поступається своїми інтересами на користь опонента, погоджуючись з ним і жалюючи його [12].

В залежності від особливостей ставлення до конфліктних ситуацій, що притаманні студентам чоловічої та жіночої статей, перелічені стратегії можуть бути класифіковані на такі, що є більш характерними для застосування дівчатами та юнаками. Так, у зв'язку з тим, що у жінок гарно розвинена емоційна сфера, для студенток поведінка в конфлікті частіше пов'язана з емоційними проявами (плач, сльози, крик, злість, образа), а також із міжособистісними стосунками (сварка, суперечка, непорозуміння, нерозуміння, недовіра, зіткнення, розбіжність). Чоловіками ж поняття конфлікту сприймається як протистояння і пов'язане з певними поведінковими реакціями (суперечка, протиріччя, боротьба, сутичка, війна, бійка), а також із міжособистісними стосунками (зрада, відносини, сварка) [2].

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ

Таким чином, можна стверджувати, що стратегії суперництва, співробітництва та компромісу характерні для студентів жіночої статі, а от ухилення, пристосування, компромісу – для студентів чоловічої. Також слід пам'ятати, що жінки більшою мірою володіють прийомами та способами спілкування ніж чоловіки, тому конфліктні ситуації прагнуть вирішувати саме у спілкуванні, чоловіки ж, коли вичерпуються аргументи, можуть вирішувати конфлікт за допомогою застосування сили.

Вирішення гендерних конфліктів студентів безумовно потребує застосування окремих підходів та здійснення розробки індивідуальних за-

ходів для кожного з них. Проте, на думку авторів, такі заходи зазвичай носять локальний характер. Тому, пропонується застосування і впровадження трьохкомпонентної системи впливу, що направлена на подолання гендерної нерівності та попередження гендерних конфліктів студентів.

В основу такої системи покладена взаємодія трьох компонентів: держава, соціум (суспільство) та родина (сім'я), які, виконуючи окремі функції, підсилюють дію один одного. Схема взаємодії трьохкомпонентної системи впливу, що направлена на подолання гендерної нерівності та попередження гендерних конфліктів студентів приведена на рис.

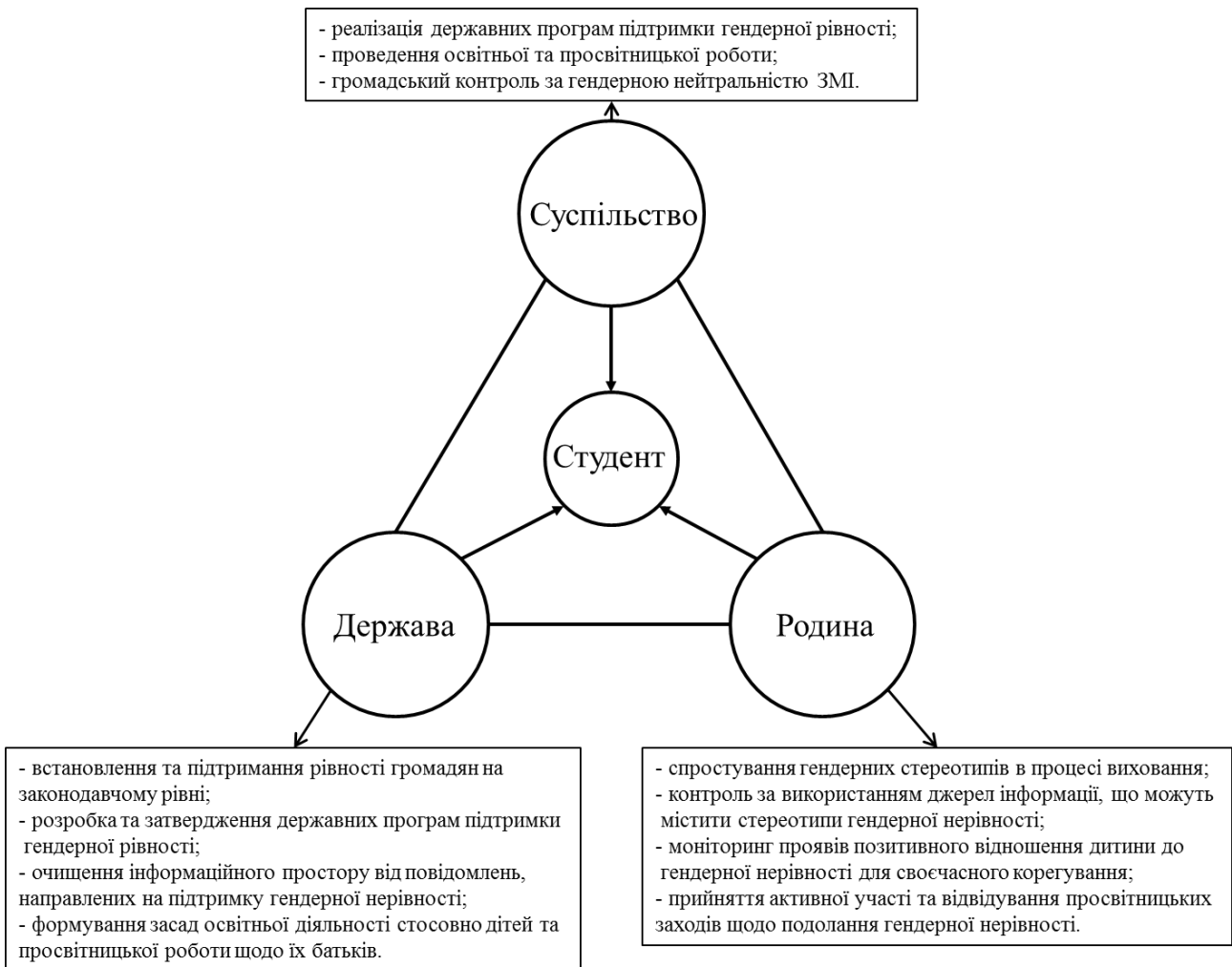

Рисунок – Трьохкомпонентна система впливу, що направлена на подолання гендерної нерівності та попередження гендерних конфліктів студентів

Кожен з компонентів, приведеної системи впливу на студента, виконує окремі функції.

Застосування запропонованої системи впливу, що направлена на подолання гендерної нері-

вності та попередження гендерних конфліктів студентів надасть можливість виконати наступні завдання:

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ

- спростувати гендерні стереотипи в процесі виховання дітей;
- декларувати безсумнівну рівність жінки та чоловіка у всіх сферах життєдіяльності суспільства;
- обмежити вплив медіа простору на формування свідомості та очистити ЗМІ від інформації, що містить пропаганду гендерної нерівності;
- інтегрувати гендерний підхід в національну систему освіти;
- сформувати гендерну компетентність, як складову частину професійної педагогічної культури учителів та викладачів.

Наукова новизна

Природа гендерних конфліктів достатньо ефективно досліджується протягом тривалого часу. Проте, сфера досліджень обмежена найбільш чисельними соціальними групами, такими як сім'я, трудовий колектив, політичні та громадські організації, тощо. Будучи динамічним і соціально-демографічним формуванням, студентство виконує в суспільстві важливу функцію – приймає безпосередню участь у перетворенні всіх сфер життєдіяльності соціуму. На основі проведеного дослідження об'єктивних умов соціального середовища з певними моделями соціалізації, які формують свідомість студентів з раннього дитинства вперше запропоновано трьохкомпонентну систему впливу, яка направлена на подолання гендерної нерівності та попередження гендерних конфліктів студентів. При цьому, взаємодія компонентів системи дозволить мінімізувати індекс гендерної нерівності нашої країни.

Висновки

Переважаюча частина студентства перебуває в юнацькому віці, який більшість психологів відносять до особливого моменту розвитку, протягом якого однаково динамічно зростає вразливість і розвивається потенціал особистості. Сферою виникнення гендерних конфліктів студентів може стати будь-яка частина їх життєдіяльності: від обрання напряму професійної підготовки та навчального процесу до облаштування побутових умов.

Як і загальна група конфліктів, гендерні конфлікти студентів можуть розглядатися на трьох рівнях: макрорівні, міжособистісному та внутрішньо особистісному, в залежності від яких визначається ступінь складності, стратегії поведінки та шляхи подолання конфліктів. Основною причиною гендерних конфліктів студентів є гендерна нерівність, що формується у свідомості індивіда. Допоки в нашому суспільстві існують гендерні стереотипи, що впливають на формування свідомості людей з дитинства та пропагуються усіма доступними джерелами інформації, таке явище, як гендерна нерівність, не можна вважати подоланим.

У результаті проведеного дослідження об'єктивних умов соціального середовища з певними моделями соціалізації, які формують свідомість студентів з раннього дитинства вперше запропоновано трьохкомпонентну систему впливу, що направлена на подолання гендерної нерівності та попередження гендерних конфліктів студентів, яка включає взаємодію держави, соціуму (суспільства) та родини (сім'ї).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ананьев, Б. Г. К психологии студенческого возраста / Б. Г. Ананьев. – Москва : Наука, 1978. – 312 с.
2. Бабаян, Ю. О. Гендерні особливості конфліктної поведінки в юнацькому віці. [Електронний ресурс] / Ю. О. Бабаян, І. В. Скачко // Актуальні проблеми психології. – 2015. – Вип. 38. – Режим доступу: <http://journals.uran.ua/index.php/2072-4772/article/view/44651>. – Назва з екрану. – Перевірено: 14.06.2017.
3. Гендерна проблематика та антропологічні горизонти: збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції (4.10-5.10.2013). – Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. – 238 с.
4. Дуткевич, Т. В. Конфліктологія з основами психології управління: навч. посіб. для студ. психол.-педагогіч. спеціальностей вищих навч. закладів / Т. В. Дуткевич. – Кам'янець-Подільський, 2014. – 109 с.
5. Жуковська, А. О. Студентство як рушійна сила громадянського суспільства (теоретичний аспект) / А. О. Жуковська // Молодий вчений. – 2015. – Вип. 3 (18). – С. 148–151.
6. Загурська, С. В. Соціальний зміст гендерних стереотипів владного впливу / С. В. Загурська // Схід. – 2016. – Вип. 3 (143). – С. 80–84. doi: 10.21847/1728-9343.2016.3(143).74848
7. Кірющенко, В. Л. До проблеми гендерної рівності в Україні [Електронний ресурс] / В. Л. Кірющенко, С. О. Гарькавець // Соціально-психологічний та філософський підхід до проблем сучасного суспільства:

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ

- матеріали наук. конф. (8.02–01.03.2016). – Сєверодонецьк : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2016. – С. 142–144. – Режим доступу: <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/635> – Назва з екрану. – Перевірено: 14.06.2017.
8. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (Редакція станом на 30.09.2016), Електронний ресурс: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/254k/96-vr> – Назва з екрану. – Перевірено: 14.06.2017.
  9. Орлов, А.В. Соціологічна репрезентація образів чоловіка й жінки в національному медійному просторі. [Електронний ресурс] / А.В. Орлов, О.А. Хімченко // Соціологічні студії. – 2015. – Вип. 1 (6). – С. 62–67. – Режим доступу: <http://esnuir.eenu.edu.ua/handle/123456789/9955> – Назва з екрану. – Перевірено: 14.06.2017.
  10. Прокудина, О. О. Понятие гендерного конфликта и его признаки. [Електронний ресурс] / О. О. Прокудина // Вестник магистратуры. – 2016. – Вип. 8(59). – С. 49-51. – Режим доступу: http://www.magisterjournal.ru/docs/VM59_1.pdf#page=50 – Назва з екрану. – Перевірено: 14.06.2017.
  11. Туринцева, Е. А. Гендерный конфликт глазами молодежи: биосоциологический аспект. / Е. А. Туринцева, Е. В. Решетникова, В. В. Попова // Знание. Понимание. Умение. – 2016. – Вип. 4. – С. 171–182. doi: 10.17805/zpu.2016.4.30
  12. Ходаківський, Є. І. Психологія управління: підручник / Є. І. Ходаківський, Ю. В. Богоявленська, Т. П. Грабар. – Київ : Центр учбової літератури, 2016. – 492 с.
  13. Table 1: Human Development Index and its components [Электронный ресурс] // United nations development programme Human Development Reports. – Режим доступу: <http://hdr.undp.org/en/composite/HDI> – Назва з екрану. – Перевірено: 14.06.2017.
  14. Table 5: Gender Inequality Index [Электронный ресурс] // United nations development programme Human Development Reports. – Режим доступу: <http://hdr.undp.org/en/composite/gii> – Назва з екрану. – Перевірено: 14.06.2017.

Г. Ф. МОСКАЛЫК^{1*}, М. А. БУЛАХ^{2*}

^{1*}Кременчугский национальный университет имени М. Остроградского (Кременчуг), эл. почта 380672712416@yandex.ua, ORCID 0000-0002-2137-5384

^{2*}Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна (Днипро), эл. почта bulah_marina@mail.ru, ORCID 0000-0003-4264-2303

ГЕНДЕРНЫЕ КОНФЛИКТЫ СТУДЕНТОВ

Актуальность работы. Студенческому возрасту присущи наиболее благоприятные условия для психологического, биологического и социального развития, однако, существуют причины, по которым такие естественные преимущества над другими социальными группами могут быть полностью или частично нивелированы. Одной из них является наличие в жизнедеятельности студента конфликтов, особую группу, среди которых, составляют женщины. Причины возникновения гендерных конфликтов в отдельных социальных группах и стратегии их решения недостаточно исследованы и требуют дальнейшего изучения и, поэтому являются актуальными. **Целью** статьи является исследование причин возникновения гендерных конфликтов студентов, как отдельной социальной группы, и разработка мероприятий по их решению и предупреждению. **Методология.** Исследования, проведенные в работе, основываются на анализе и обобщении причин возникновения гендерных конфликтов студентов, определении основных источников информации, которые формируют сознание детей и подростков, а также влияют на их отношение к гендерному равенству. **Научная новизна.** Природа гендерных конфликтов достаточно эффективно исследуется в течение длительного времени. Однако, сфера исследований ограничена наиболее многочисленными социальными группами, такими как семья, трудовой коллектив, политические и общественные организации, и т.п. Будучи динамичным и социально-демографическим формированием, студенчество выполняет в обществе важную функцию – принимает непосредственное участие в преобразовании всех сфер жизнедеятельности социума. На основе проведенного исследования объективных условий социальной среды с определенными моделями социализации, которые формируют сознание студентов с раннего детства впервые предложено трехкомпонентную систему воздействия, которая направлена на преодоление гендерного неравенства и предупреждения гендерных конфликтов студентов. При этом, взаимодействие компонентов системы позволит минимизировать индекс гендерного неравенства в нашей стране. **Выводы.** На основе

проведеного дослідження, автори прийшли к виводу, что сферой возникновения гендерных конфликтов студентов может стать любая часть их жизнедеятельности: от избрания направления профессиональной подготовки и учебного процесса к обустройству бытовых условий. Основной причиной гендерных конфликтов студентов является гендерное неравенство, формирующееся в их сознании. Пока в нашем обществе существуют гендерные стереотипы, влияющие на формирование сознания людей с детства, и пропагандируются всеми доступными источниками информации, такое явление, как гендерное неравенство, нельзя считать преодоленным.

Ключевые слова: гендерное неравенство; студенты; гендерный конфликт; стратегия поведения; гендерный стереотип

Н. Ф. Moskalyk^{1*}, М. О. Bulach^{2*}

^{1*}Kremenchuk National University named after M. Ostrogradsky (Kremenchuk), e-mail 380672712416@yandex.ua, ORCID 0000-0002-2137-5384

^{2*}Dnipropetrovsk National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan (Dnipro), e-mail bulah_marina@mail.ru, ORCID 0000-0003-4264-2303

GENDER CONFLICTS OF STUDENTS

Actuality of work. Student age has the most favourable conditions for psychological, biological and social development; however, there are reasons why such natural advantages over other social groups can be completely or partially levelled. One of them is the presence of conflicts in the life of a student, a special group, among which there are women. The causes of the emergence of gender conflicts in individual social groups and the strategies for their solution have not been sufficiently explored and require further study and, therefore, are relevant. **Purpose** of the article is to investigate the causes of gender conflicts among students as a separate social group and to develop measures to address them and prevent them. **Methodology.** The research conducted in the work is based on the analysis and generalization of the causes of the emergence of gender conflicts among students, the identification of the main sources of information that form the consciousness of children and adolescents, and also influence their attitude to gender equality. **Originality.** The nature of gender conflicts has been quite effectively studied for a long time. However, the scope of research is limited to the most numerous social groups, such as the family, labour collective, political and public organizations, etc. Being a dynamic and socio-demographic formation, the students perform an important function in society – it takes a direct part in the transformation of all spheres of the life activity of the society. Based on the study of the objective conditions of the social environment with certain models of socialization that form the consciousness of students from early childhood, a three-component system of influence was first proposed, which is aimed at overcoming gender inequality and preventing gender conflicts among students. At the same time, the interaction of the components of the system will allow to minimize the gender inequality index in our country. **Conclusions.** Based on the conducted research, the authors came to the conclusion that any part of their life activity can become the sphere of occurrence of gender conflicts of students: from the choice of the direction of vocational training and the educational process to the arrangement of living conditions. The main cause of gender conflicts among students is gender inequality, which is formed in their minds. While in our society there are gender stereotypes that influence the formation of the consciousness of people from childhood and are promoted by all available sources of information, such a phenomenon as gender inequality cannot be considered overcome.

Keywords: gender inequality; students; gender conflict; strategy of behaviour; gender stereotype

REFERENCES

1. Ananjev, B. G. (1978). *K psikhofyzyologhyy studencheskogho vozrasta*. Moscow: Nauka.
2. Babajan, J. O., & Skachko, I. V. (2015). Ghenderni osoblyvosti konfliktnoji povedinky v junacjkomu vici. *Aktualjni problemy psikhologhiji*, 7(38). Retrieved from <http://journals.uran.ua/index.php/2072-4772/article/view/44651>
3. *Ghenderna problematyka ta antropologhichni ghoryzonty: zbirnyk materialiv III Vseukrajinsjkoji naukovo-praktychnoji konferenciji, October 4-5, 2013, Ostrogh* (2013). Ostrogh: Vydavnyctvo Nacionaljnogho universytetu «Ostrozjka akademija».

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ІСТОРИЇ

4. Dutkevych, T. V. (2014). *Konfliktologhija z osnovamy psykhologhiji upravlinnja: navch. posib. dlja stud. psykhol.-pedagoghich. specialjnostej vyshhykh navch. zakladiv*. Kamjanecj-Podiljsjkyj.
5. Zhukovs'jka, A. O. (2015). Studentstvo jak rushijna syla ghromadjansjkogho suspiljstva (teoretychnyj aspekt). *Molodyj vchenyj*, 3(18), 148-151.
6. Zagurska, S. V. (2016). The social contents of gender stereotypes in term of authoritative influence. *Skhid*, 3(143), 80-84. doi:10.21847/1728-9343.2016.3(143).74848
7. Kirjushhenko, V. L., & Gharjkavecj, S. O. (2016). Do problemy ghendernoji rivnosti v Ukrajinі. *Socialjno-psykhologhichnij ta filosojsjkyj pidkhid do problem suchasnogho suspiljstva: materialy nauk. konf, Feb. 8-March 1, 2016, Severodonetsk*. Severodonetsk: Vyd-vo SNU im. V. Dalja. 142-144. Retrieved from <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/635>
8. *Konstytucija Ukrainy vid 28.06.1996 # 254k/96-VR* (Redakcija stanom na 30.09.2016) (2016). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/254k/96-vr>
9. Orlov, A. V., & Khimchenko, O. A. (2015) Sociological Studies of Stereotypes Men and Women in the National Media Space. *Sociologhichni studiji*, 1(6), 62-67. Retrieved from <http://esnuir.eenu.edu.ua/handle/123456789/9955>
10. Prokudyna, O. O. Ponjatye ghendernogho konflykta y eghe pryznaky. *Vestnyk maghystratury*, 8(59), 49-51. Retrieved from http://www.magisterjournal.ru/docs/VM59_1.pdf#page=50
11. Turintceva, E. A., Reshetnikova, E. V., & Popova, V. V. (2016). Gendernyi konflikt glazami molodezhi: biosotciologicheskii aspekt. *Znanie. Ponimanie. Umenie*, 4. doi:10.17805/zpu.2016.4.30
12. Khodakivs'jkyj, J. I., Boghojavlens'jka, J. V., Ghrabar, T. P. (2016). *Psykhologhija upravlinnja: pidruchnyk*. Kiev: Centr uchbovoji literatury.
13. Table 1: Human Development Index and its components (n.d.). *United nations development programme Human Development Reports*. Retrieved from <http://hdr.undp.org/en/composite/HDI>
14. Table 5: Gender Inequality Index (n.d.). *United nations development programme Human Development Reports*. Retrieved from <http://hdr.undp.org/en/composite/gii>

Стаття рекомендована до публікації д. філ. н., проф. В. В. Хмілем (Україна)

Надійшла до редколегії: 21.01.2017

Прийнята до друку: 27.04.2017